

"Edirne'de Kültür ve Sanat"

**Ender
Bilar**

www.enderbilar.com

UNESCO DÜNYA MİRASI BİR KENTTE KENTLİ OLABİLMEK: EDİRNE -7

Kentlerin kaderi çoğu zaman planların varlığıyla değil, o planlara ne kadar sadık kalındığıyla belirlenmektedir. Edirne'nin tarihi çekirdeğinde yaşanan betonlaşma baskısı, yalnızca fiziksel bir dönüşüm değil hafızanın, kimliğin ve mekansal sürekliliğin aşınması anlamına gelmektedir. Bu nedenle Edirne'nin yaşadığı dönüşüm, geçmişin bir eleştirisi olmanın ötesinde, bugün "kentli olabile" bilincinin de temel sorulama alanını oluşturmaktadır.

Bu uyarılar ve kaygılar, 1990'lı yıllardan itibaren kentte somut adımların atılmasına zemin hazırlamıştır. Milli Saraylar kayıtlarında ören yeri olarak yer alan Edirne Sarayı'nın Kazancıgil'in yayımladığı "Edirne Sarayı ve Yerleşim Planı" adlı eseriyle yeniden gündeme gelmesinin ardından "Edirne Sarayı İhya ve İnşa Vakfı"nın kurulması ve 25-27 Kasım 1995'te I. Edirne Sarayı Sempozyumu'nun düzenlenmesi, ardından kazı ve restorasyon çalışmalarının başlatılması kentlinin kültürel mirasına yönelik kurumsal bir farkındalık döneminin başladığını göstermesi bakımından önemlidir.

Bu girişimler, kültürel mirasın yalnızca geçmişe ait bir değer değil, geleceğe taşınması gereken bir sorumluluk olduğunun anlaşılmasına başladığını ortaya koymuştur.

Bu bağlamda Trakya Üniversitesi Senatosu'nun 19 Mart 1997 tarihli kararıyla Rektörlük Merkez Örgütü'nün Karaağaç'taki Gar Binası'na taşınması ve birimlerin 1998'de restore edilen yapıya yerleşmesi, tarihin bir yapının kamusal yaşama yeniden kazandırılması açısından dikkat çekicidir. Aynı şekilde II. Bayezid Külliyesi Sağlık Müzesi'nin 23 Nisan 1997'de özel müze statüsünde açılması ve Lozan süreciyle

le Türk topraklarına katılan Karaağaç Mahallesi'nde Lozan Anıtı ve Meydanı'nın düzenlenmesi, kentlinin kültürel yaşamını canlandırmıştır. Bu adımlar, Edirne'nin geçmişini korumakla kalmayıp onu kamusal yaşamın aktif bir unsuru hâline getirmeye başladığını göstermektedir.

Trakya Üniversitesi'nin 2004'te onaylanan Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı da, Edirne'nin çevre ve arazi planlamasında rehber olmuş ve doğal kaynakların korunması ile tarımsal alanların değerlendirilmesine katkı sağlamıştır. Ancak yapılan revizyonlar, planın uygulama aşamasındaki hedeflerinin gerçekleştirilmesini sınırlandırmıştır.

Geleneksel miras bağlamında, Kırkpınar Yağlı Güreşleri 1361 yılında Edirne'nin fethiyle şehit olan 40 akıncının anısına Semavine de başlamıştır. 1924 yılından bugüne de Edirne Sarayı Er Meydanı'nda sürdürülmektedir. Yağlı Güreşin olimpiyatı olarak kabul edilen Kırkpınar, 2010 yılında UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne "Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali" adıyla dahil edilmiştir. Öte yandan, Mimar Sinan'ın "ustalık eserim" olarak nitelendirildiği Selimiye Camii ve Külliyesi, 2011 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınarak kentlinin evrensel değerini tescillemiştir. Bunun yanı sıra "Türk Süsleme Sanatı: Ebru" (2014) ve "Bahar Kutlaması: Hıdırellez" (2017) UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne kaydedilmiştir. Böylece Edirne, dört farklı unsuruyla bu listelerde temsil edilir hâle gelmiştir. Sultan II. Bayezid Külliyesi ile Uzunköprü Köprüsü ise aday listede yer almaktadır. Tüm bu gelişmeler, Edirne'nin hem somut hem de somut olmayan kültürel miras

açısından uluslararası düzeyde tanınan ve kültürel sürekliliği güçlü bir kimliğe sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Kentte yürütülen restorasyon çalışmaları bu süreci belirli dönemlerde desteklemiştir. Edirne Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nün 2002-2018 yılları arasında gerçekleştirdiği restorasyon çalışması, Sayın Yunus Sezer'in Edirne Valisi olarak atanmasıyla birlikte tekrar hız kazanmıştır. Edirne Sarayı'nın İhyası, Gazi Mihal Hamamı, Şeyh Şücaeddin ve Kasım Paşa Camileri ile Makedonya Kulesi ve Edirne Mevlevihanesi gibi kültür varlıklarının ayağa kaldırılması, Saraçlar Caddesi Sağlıklaştırma Projesi'nin genişletilerek hayata geçirilmesi ve Meriç Nehri'nin Türkiye'nin ilk ve tek doğal kürek parkuru haline getirilerek kentlinin kültür turizmine kazandırılması bu çabaların başlıca örnekleridir.

Kentlinin gastronomi ürünlerinin tanınırlığının artırılmasında coğrafi işaret tescili önemli bir rol oynamaktadır. Coğrafi işaret, ürünün belirli bir yöreye özgü niteliklerini koruyarak kalite güvencesi sağlamaktadır. Bu sayede hem tüketici güvenini artırmakta hem de kentlinin ulusal ve uluslararası düzeyde marka değerini güçlendirmektedir.¹ Kentlinin gastronomi değerleri korunmalı ve geleceğe taşınmalıdır.

Gerek coğrafi işaret alımı gerekse fiziksel restorasyon çalışmalarının yanı sıra Meriç Nehri'nde gerçekleştirilen uygulamaların bilimsel temele dayandırılarak yürütülmesi, projelerin sürdürülebilirliği açısından çok önemlidir.

Bununla birlikte, fiziksel müdahaleler tek başına koruma sürecini başariyle ulaştırmamaktadır. Koruma bilincinin toplumsal düzeyde benimsenmesi ve içselleştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda kent kültürü ve kentlilik bilincinin geliştirilmesi temel bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Toplumun eğitim düzeyi ise bu sürecin en belirleyici unsurlarından biri olduğu da unutulmamalıdır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Edirne'de 2024 yılı itibarıyla 6 yaş ve üzeri toplam nüfus 392.037 kişidir. Bu nüfusun 103.499'u ilkökul mezunu, 6.832'si okuma yazma bilmeyen, 26.327'si ise herhangi bir okul mezunu olmayan bireylerden oluşmaktadır. Ayrıca 1.681 kişinin eğitim durumuna ilişkin veri bulunmamaktadır.² Sözkonusu gruplar birlikte değerlendirildiğinde, 6 yaş ve üzeri nüfusun %35,29'unu oluşturmaktadır. Bu oran, kentteki eğitim düzeyine ilişkin önemli yapısal sorunlara işaret etmektedir.

Ortaya çıkan tablo, kentlilik bilinci ve koruma kültürünün gelişimini doğrudan etkileyebilecek sosyo-egitsel bir yapıyı göstermektedir. Nitekim kentlilik bilinci yalnızca bireysel farkındalıkla değil, aynı zamanda kentlinin fiziksel ve tarihsel yapısının doğru okunması ve içselleştirilmesiyle de ilişkilidir.

Bu çerçevede fiziksel ve kültürel restorasyon çabaları, kentlinin tarihsel dokusundaki değişimleri de anlamak açısından önemlidir. Mahalle yapısındaki tarihsel deği-

şim de bu dönüşümün önemli bir göstergesidir. 16. ve 17. yüzyıllarda 145-290 arasında değişen mahalle sayısı, zamanla birleşmeler, afetler ve göçler nedeniyle azalmış; 1980'de 82'ye düşmüş, 1989'da 172 mahallenin birleşmesiyle 82 mahalle ve 20 muhtarlık yapısı oluşmuştur.³ Daha sonraki düzenlemelerle mahalle sayısı önce 24'e, Ocak 2023'te 28'e yükselmiştir.⁴ Bu süreç, kentli olmanın yalnızca mevcut idari yapıyı değil, tarihsel mahalle kimliklerini de anlamayı gerektirdiğini göstermektedir.

Mahallelerin geçirdiği bu dönüşüm, sosyal yapıdaki farklılaşmalarla birlikte değerlendirilmelidir. 2005 tarihli revizyon imar planı açıklama notuna göre, yerli nüfus ve kamu görevlileri daha heterojen bir yapı sergilerken, göçle gelen gruplar, özellikle Menzilahir, Yıldırım Beyazıt, Yıldırım Hacısarraf ve Yeni İmaret mahallelerinde daha homojen ve içe dönük bir sosyal yapı göstermektedir.

Bu grupların kurduğu hemşehri derneklerinde öne çıkan "kültür" vurgusu, göçle gelenlerin kendi yerel kimliklerini Edirne'ye taşımalarını yansıtır. Bu durum ise kentlinin özgün kent kimliğinin bütüncüllüğü açısından dikkatle değerlendirilmesi gereken bir durumu ortaya koyar.

UNESCO tarafından Dünya Mirası olarak tescillenmiş bir kentte yaşamak, yalnızca uluslararası bir unvana sahip olmak değildir. Bu mirası koruma ve gelecek kuşaklara aktarma sorumluluğunu taşımak anlamına gelmektedir. Ancak Edirne örneği, unvan ile bilinç arasında zaman zaman mesafe oluşabileceğini göstermektedir.

Kentimizin kentselleşme sürecinde yaşadığı; Selimiye Camii

ve kütüphanesine yönelik müdahalelere karşı gelişen sessizlik, Edirne Büyük Sinagogu'nun uzun süre kaderine terk edilmesi, Kaleiçi Mahallesi'ndeki tarihi konakların yok oluşu ve Balaban Paşa Mescidi'nin tescilli yerinden taşınması gibi örnekler, "kentlilik bilinci"nin yalnızca hukuki koruma kararlarıyla değil, toplumsal duyarlılıkla da şekillendiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, Edirne tarihi kent merkezi bir bütün olarak korunmalıdır. Anıtsal yapıların kent silüetine kazandırdığı kimlik ile doğal ve yapısal çevrenin oluşturduğu görsel nitelik titizlikle gözletilmelidir.⁵ Kentin her mahallesinde yaşayanların bilgi, kültür ve sanatla buluşabilmesi için kültür evleri kurulmalıdır. Kişiyi özel uygulamalarla imar planları revize edilmemelidir.

UNESCO Dünya Mirası unvanı Edirne'ye verilmiş bir ödül değildir. Her kuşağın taşıması gereken bir sorumluluktur. Kentlilik bilinci, tarihin yapıları yalnızca seyretmekle değil, onları koruma iradesini ortak bir kültüre dönüştürmekle mümkün olacaktır.

BITTİ.

Kaynaklar:

- 1- Ekici, F. G. (2021). Türkiye'de Coğrafi İşaret Kavramı ve Trb1 Bölgesi İncelemesi. Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 5(1), 159-176.
- 2- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), İllere göre bitirilen eğitim durumu, 2023-2024
- 3- Kazancıgil, Ratip (1992) Edirne Mahalleleri Tarihçesi 1361-1990.-Edirne: Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları, No:7, s.
- 4- Edirne Belediye Başkanlığı
- 5- Erdoğan, E.; Kuter N.; (2010) Edirne Kenti Kültür Varlıklarının Kent Estetiği Açısından Değerlendirilmesi, Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi 7, (3) s.:144.

Ezan Vakitleri					
İmsak	Güneş	Öğle	İkinci	Akşam	Yatsı
06:11	07:36	13:30	16:40	19:15	20:35

YeniGün
OFSET
edirneyenigun@hotmail.com
edirneyenigun@gmail.com
GAZETECİLİK VE MATBAACILIK

YEREL SÜRELİ YAYIN

Kuruluş: 5 Mayıs 2005

Kurucusu ve Sahibi:
Hasan Tahsin ERYONAR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Tarik ERYONAR

Haber Editörü

Özgür ORHAN

Tarih: 5 MART 2026 Sayı:6243

UETS adresi: 15602-06750-41933

Baskı, Yönetim, Yazışma Adresi:

YeniGün Ofset Gazete ve Matbaa Tesisleri

Çavuşbey Mahallesi Mumcular Sokak (Makedonya Kulesi Karşısı) No. 16/B EDİRNE

Tel: 0 (284) 213 51 82

WHATSAPP İHBAR HATTI: 0 541 225 27 57

İrtibat Bürosu:

Sabuni Mahallesi Bedesten Dış Dükkanlar No: 5 EDİRNE

Tel: 0 (284) 225 27 57 Tel/Fax: 0 (284) 214 33 31

Yıllık Abone Bedeli:5000 TL. - Şehirdışı Abone Bedeli:7500 TL. -

Resmi İlanlar Sütun cm:232 TL. - Zayı İlanı 300 TL.

Fiyatı 10 TL. - Eski gazete satış bedeli 20 TL - Fiyatlara KDV dahil değildir.

Renkli basılaması istediğiniz özel ilan ve reklamlar pazarlığa tabidir.

GAZETEMİZDE YAYINLANAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

www.edirneyenigun.com

NÖBETÇİ

EDİRNE

ECZANE

PAMUK ECZANESİ

TRALİÇE KAFE İLERSİ
TEL: 0284 236 03 03

TAŞKIRAN ECZANESİ

SABUNİ MAHALLESİ ÇİLINGİRLER CADDESİ NO:40
TEL: 0284 212 00 39

ALTIERLER ECZANESİ

KOCASINAN MAH.MUAMMER AKSOY CAD.FIRUZ APT.A-BLOK
NO:81 ÖZEL EKOL HASTANESİ KARŞISI
TEL: 0284 236 22 09